

Sindikalna lista 1976

Na svoji zadnji lanskí seji (24. decembra) je republiški svet Zveze sindikatov Slovenije po razpravi in sprejetju predloga letošnje resolucije o družbenoekonomskem razvoju SR Slovenije in neposrednih nalogah, sprejel med drugim po obsežni javni razpravi tudi sindikalno listo za leto 1976, ki jo je še bolj kot lani prilagodil resoluciji in stabilizacijskim težnjam. Ko smo omenili javno razpravo, je bržkone na mestu, da vam odkrijemo majhno resnico. Republiški sindikati so namreč na osnutek liste, ki je bil dalj časa v razpravi med njegovim članstvom, dobili 316 pripomb, pri njenem dokončnem oblikovanju pa so sestavljavci upoštevali kar 157 pripomb, čeprav se je na seji RS ZSS »zatakalo« skoraj pri vsaki določbi. V največji meri predvsem pri tistih določilih, ki bolj kot doslej izenačujejo pravice delavcev do dodatkov, ki imajo socialno in zdravstveno naravo.

Tako so se sindikati že pred začetkom javne razprave o osnutku liste, že konec oktobra, odločno uprli težnji skupnosti zdravstvenega zavarovanja, da bi letos za daljše bolezní znižale odstotek nadomestila osebnega dohodka. Zavzeli so se za 90 odst. nadomestilo ob vsakokratni trimesečni valorizaciji osnove za izračun nadomestila. Sindikati so se, kratko rečeno, odločno zavzeli za to, da je treba bolnemu delavcu zagotoviti čim ustrežnejše nadomestilo osebnega dohodka, »namišljenim« bolnikom pa naj bi stopili posej na prste z ustreznim bolnišnim nadzorstvom (seveda doslednejšim in strožjim kot doslej), najprej v zdravstvenih ustanovah, potem pa z enako mero tudi v organizacijah združenega dela.

BONOV NE BO

Boj sindikatov v tej smeri je končno uspel, čeprav je republiški IS odločno nasprotoval novi formulaciji nadomestila za čas bolezní v listi, zlasti še, ker bi 90 odst. nadomestilo, vključno z valorizacijo osebnih dohodkov v zadnjih

treh mesecih v republiki, terjalo letos 120 milijonov dinarjev več kot lani. Toda, IS s predlogom, da bi obveljala lanska »bolniška varianta«, ni prodir. Nasprotno, sindikati sodijo, da bomo letos lahko z boljšo in učinkovitejšo kontrolo obolelih delavcev, s preganjanjem simulantov, hitro zbrali vsoto, ki jo potrebujemo za uresničevanje določbe o nadomestilu za čas bolezní.

Letošnja sindikalna lista prinaša še eno, prav tako pomembno novost, in sicer povečanje zneska za regresiranje organizirane prehrane med delom. Od lanskíh 200 se bo ta znesek letos povečal na 250 dinarjev, seveda le v tistih delovnih organizacijah, ki imajo organizirano družbeno prehrano, vsi tisti, ki so doslej vsak mesec dobivali vrednostne bone za tople obroke ali pa so jih uporabili za rane nakupe, bodo prikrajšani v svojih mesečnih plačilnih ovjnicah za deset starih tisočakov, zato, ker teh bonov ne bo več. Prav tako je RS ZSS sklenil ob sprejemanju letošnje sindikalne liste, da bodo posej za osnovo za izračun najnižjega osebnega dohodka (60 odst. osnove) upoštevali povprečni osebni dohodek v slovenskem gospodarstvu in ne več celotnega povprečja.

KORAK K BOLJ ŽIVLJENJSKI UREDITVI

Letošnja sindikalna lista torej, z izjemo nekaterih, ne prinaša veliko novosti, skorajda je ostala nespremenjena v primerjavi z lansko, zgolj z valoriziranimi zneski zaradi povečanja življenjskih in drugih stroškov, pa vendarle je, tako so prepričani v sindikatih, za korak bliže cilju, ki smo si ga zastavili: da ima vsak zaposleni enake pravice do dodatkov socialne in zdravstvene narave. Predvsem je že javna razprava ob dokončni izdelavi osnutka liste odgovorila na vrsto odprtih vprašanj, zlasti na tista, kar velja drugače, bolj življenjsko urediti, upoštevajoč pri tem bogate izkušnje, ki si jih je lista zadnja leta pridobila, ko je dobila svoj »prostor pod son-

cem« in so jo začeli izvajati v združenem delu.

Ob tem je treba vseeno povedati, da pravice delavcev, ki so zapisane v njej, ne gredo avtomatično, potemtakem ne oziraje se na doseženi poslovni uspeh. Listo bodo morali njeni podpisniki najprej vključiti v samoupravne sporazume o razporejanju dohodka in o delitvi sredstev za osebne dohodke panog in v območne družbene dogovore, šele potem bodo tudi postala »orožja« v rokah sindikata in delavcev. Posamezne določbe pa bodo delovne organizacije (lista je začela veljati 1. januarja 1976) izvajale le potem, ko bodo listo vnesli v interno zakonodajo in pod pogojem, če bodo ustvarjale normalen poslovni uspeh.

Zakaj kupujemo tuje?

Lansko leto je bilo leto inovacij, ker pa je inovatorska dejavnost tako zelo pomembna za naše gospodarstvo, se bodo prizadevanja za pospeševanje inovatorstva in izumiteljstva nadaljevala tudi letos.

Prav novi izumi, novi tehnološki postopki in procesi so tisti, ki danes predstavljajo gonilno silo razvoja industrije in so torej tudi tisto, kar zagotavlja posameznim družbam, ki so dolgo časa vlagale sredstva v inovacijske dejavnosti stalne, visoke dohodke. Pri nas, v Jugoslaviji, pa smo prav področje inovatorstva zapostavljali in, čeprav smo imeli svoje izumitelje, raje kupovali licence in patente v tujini.

Dandanes imamo v naših trgovinah polno izdelkov z visoko donečimi tujimi imeni, ki jih po licenci proizvajajo naši proizvajalci. Od zobnih past, »Binella«, »Menty« in drugih, prek gorčic oz. mutardov in senfov, do drugih sladkarij in čokolad, ki se ponajša s tujimi imeni. Pri vsej tej izbiri pa se verjetno marsikdo raje odloči za kamniško gorčico, kot za »Estragon senf« ali »mutarda«, raje za majonezo, ki jo proizvaža po lastni

Sicer pa ne velja prezreti dejstva, da pomeni sindikalna lista skupni dogovor organizacij in organov sindikatov in Zveze sindikatov Slovenije, ki je nastal po javni razpravi na vseh ravneh njihove organiziranosti. V njej so zapisana stališča o tistih vprašanjih, za katere si sindikati prizadevajo, da bi bila enotno urejena v družbenih dogovorih o razporejanju dohodka v občinah, v samoupravnih sporazumih o razporejanju dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke dejavnosti ter v samoupravnih splošnih aktih temeljnih in drugih organizacij združenega dela in delovnih skupnosti.

Seveda sindikalna lista 1976, podobno kot vse prejšnje, nima neposredne pravne veljave. Njena določila postanejo obvezna za udeležence samoupravnih sporazumov in družbenih dogovorov, le tedaj, ko bodo z zavzemanjem sindikalnih organizacij in drugih ude-

ležencev samoupravnega sporazumevanja, postala sestavni del samoupravnih sporazumov in družbenih dogovorov o delitvi dohodka in osebnih dohodkov in ustreznih samoupravnih splošnih aktov podpisnikov liste, kar smo pred tem že omenili. Toda, to spoznanje in njeno »življenjsko vloga« je bilo treba brez dvoma še enkrat poudariti, ker posebej poudarja, da so osnovne organizacije sindikata dolžne pri njenem izvajanju zagotoviti dosledno uveljavljanje njenih določil, seve v mejah razpoložljivega dohodka. »Pojasnilo« je toliko jasno, da so odveč sleherna, še tako majhna ugibanja, češ, zakaj dobi sosed v drugi delovni organizaciji več kot jaz, zakaj eni tako, mi spet drugače... Po nekajletnih izkušnjah ne bi smelo prihajati več do »spodrsrljave« ob praktični uporabi sindikalne liste. O tem ne more biti nobenega dvoma več.

IVO VIRNIK

istega proizvoda predlagala, da bi tudi na področju nakupa licenc uvedli kontrolo. Prav pri tem so namreč naše delovne organizacije neorganizirane in vsaka kupuje svojo tehnologijo ne glede na to, ali taka proizvodnja po licenci drugega partnerja že obstaja v Jugoslaviji ali pa celo isti proizvod proizvaža jugoslovanski proizvajalec sam, brez licence. To bi bil seveda, če bo sprejet, šele prvi korak v akciji, da poskušamo tudi sami zaščititi to, kar je naše, svoje lastne izume in patente in da preumerimo miselnost od tega, »da je vse dobro, kar je tujega« k realni presoji, kaj je dobro in kaj slabo, kaj se nam izplača in kaj ne.

Čeprav je bilo pretelko leto leto inovacij, je le malo delovnih organizacij resnično začelo premišljevatí o stimulaciji inovatorstva in tudi družba kot celota se še ni otrsela občudovanja vsega kar prihaja od drugod. Upajmo, da bo v tem letu drugače, da bomo resnično trezno ocenjevali tudi vse tisto, kar prihaja od drugod in začeli ceniti tisto, kar je zraslo pri nas.

B. POGACNIK

POGOSTO JIH SREČAMO

Postrežček št. 30

Skoraj vsak dan ga vidim na vogalu Cankarjeve in Titove, nasproti glavne pošte. In, ko

grem tako mimo, se mi zdi skoraj samo po sebi umevno, da je tam. Včasih sam, včasih sta dva, kdaj pa kdaj pa celo štirje; tako, kot so tam glavna pošta, hotel Slon, pa bližnji Daj-Dam. Vsak dan so tam, a se mi dozdeva, da jih je zadnje čase vse manj pa tudi ti, ki so ostali so vse trših korakov in okornejših kretenj...

Dela nam včasih res ni manjkalo

Franc Škofic, sedemindesetlet, številka trideset. To bi bila tako na kratko in na hitro njegova »osebna izkaznica«. Ko stopim k njemu na kratak pogovor, za hipec pomolčim in, ko začneva pri najvažnejšem pač, pri njegovih letih, tistih, ki jih nosi na plečih in onih, službenih, ne morem skriti presenečenja. Da se dobro drži in sploh, dobro izgleda, mu pravim, on pa le zmajuje z glavo.

»Včasih, da, včasih sem bil po cele dneve tu, na ulici. Veliko dela je bilo. Sedaj pa... napadla me je sladkorna. Si morete misliti, samo tri deke kruha lahko pojem na dan... Eh, saj ni, da bi govoril o dieti...

Včasih je bilo v Ljubljani trideset postreščkov. To so ti, ki imajo na kapi zeleno obrobo. Oni drugi, komisionarji na postaji (z rdečo obrobo in nek-

daj močna konkurenca) sem niso všteti. Danes je postreščkov samo še pet in zanimivo, Franc Škofic še vedno nosi svojo staro številko, 30, ki ga spremlja že čez štirideset let.

Doma je iz Cerkelj pri Kranju. Najstarejšega med tremi fanti ga je pot že s šestnajstimi leti vodila v Ljubljano. Začel je v mlekarni. Po bolnišnicah, hotelih in drugod je razvažal mleko.

»Vam povem,« pravi, »takrat sem se najedel mleka in kruha in to je bilo tudi doslej moja najljubša hrana, zajetna rezina kruha in dobra merica mleka.

Seveda, sprva je bilo težko. Treba se je bilo uveljaviti, si pridobiti svoje stranke. A dela je bilo vendarle dovolj za vse. Stali smo pri Šušarskem mostu, pri Prešernu, pred hotelom Union pa pred Slonom in tu, pred glavno pošto. Včasih je bilo veliko dela po hotelih pa bile so razne selitve. No, teh je še sedaj, veliko manj pa je prevozov iz trgovin. Zdaj trgovine same dostavljajo blago kupcem. Sedaj pa je pravzaprav dovolj dela le še s preselitvami pisarniške opreme in podobnim.

Za mlade je zaslužek preslab

Pa sem ga vprašal še, kako da med njimi ni mlajših, se morda ne zanimajo za takšno delo?

»Tu, vidite,« mi pravi, »moraš biti predvsem pošten.«

Ker samo molče prikramam, se mu zdi, da ni dovolj jasno

povedal, kar je mislil, zato še enkrat ponovi to o poštenosti in pravi, da so v društvu že imeli tudi mlajše, a ni šlo najbolje in so jih morali odsloviti.

»Mlad človek bi rad hitro zaslužil; za avto, kino, zabavo, in sploh ni pripravljen na tako, priložnostno, kapljanje dinarčkov, kjer moraš poleg tega še trikrat previdno premisliti, koliko boš računal, da se bo, po eni plati, splačalo prepeljati, po drugi strani pa, da račun ne bo previsok. Se stranki enkrat zameriš in potem...

Franc Škofic je upokojen. Pred petimi leti je njegova pokojnina znašala 600 dinarjev. Sedaj jih dobiva 1500 in mora, tako pravi, nekaj malega še prisluziti zraven. Žena je doma gospodinja in vse je drago: elektrika, hrana, obleka pa vse vsakdanje drobnarije, brez katerih človek pač ne more, časopisi, televizija pa kakšne revije.

»Toda danes se pravzaprav niti ne bi mogel pritoževati preveč, pravi. Ko bi bilo le zdravje. Včasih, včasih je bilo treba hudo natančno premisliti, kam bo šel vsak dinar, ko so se otroci šolali. Sest jih je bilo in vsi so napravili vsaj srednje šole, pet deklet, fant je strojni inženir... In zdaj je seveda hiša polna vnučkov. Najstarejši je že gimnazijec, mlajši pa še prav radi pobrskaajo po orjaških dedkovih žepih, kjer se vedno najde kakšen bombonček ali kakšna polslastica.«

Prej domov kot včasih

»Kako dolgo še?« mu pravim. Pa še to me zanima, kako to, da si v teh letih postreščki niso mogli urediti vsaj skromnega pokritega prostora za počitek, za zaščito pred vročino in mrazom, pa pred snegom in vetrom?

»Hja, saj je to res, mi pritrđi. »Dobro bi bilo! Toda mi moramo biti tu na ulici, kjer nas ljudje lahko vidijo in dobijó, ko nas potrebujejo. No, ja, tako smo se pač navadili. Prej sem delal kar po cele dneve, zdaj grem pa po navadi že ob enih domov. Utrujen sem pa tudi ne smem čakati druge ure, ko je na cesti tako strahotna gneča in se bojim s triciklom na cesto.

Potem doma kaj preberem, sadim in negujem rože. In z vrto imam strašno veselje. Veste imamo eno tako majhno zaplato zemlje zadaj za »Tikijem« v Šiški, pa tako pride-lamo vsega po malem...«

In potem se spet skupaj jeziva nad umazaním zrakom v Ljubljani pa nad prehudo gnečo na cesti in nad brezobzirnimi vozniki, ki se tu, v Centru, preprosto poživljajo na prometne predpise in pogovarjava se še o njegovem konjičku, velikem zanimanju za vreme in vremenske napovedi (pa ne po revmi v kolenu), prav zares in precej natančno...

Toda, ura gre proti eni in potem se bo kmalu pričela zunanaj na cesti huda gneča...

DRAGICA BOŠNJAK